

Χαλαρώνουν τα δεσμά ψηφοφόρων και κομμάτων

Συνέντευξη: Γιάννης Μαυρής

Αναλύει τα μηνύματα που βγήκαν από την κάλπη των δημοτικών

Του Ανδρέα Πιμπίση

Τα πολιτικά κόμματα από το βράδυ της ανακοίνωσης των αποτελεσμάτων των δημοτικών εκλογών παρουσιάστηκαν ικανοποιημένα με τον έναν ή τον άλλο τρόπο. Ωστόσο, σύμφωνα με τον εκλογολόγο Γιάννη Μαυρή, κάθε άλλο παρά ικανοποιημένα πρέπει να είναι ιδιαίτερα λαμβανομένου υπόψη ότι το βασικό μήνυμα που βγήκε μέσα από την κάλπη είναι πως υπάρχει μια χαλάρωση των παραδοσιακών δεσμών στις σχέσεις ψηφοφόρου και κόμματος. Από τα όσα μας δήλωσε ο κ. Μαυρής ξεχωρίζουμε το γεγονός ότι το ΑΚΕΛ από τη μια κέρδισε σε επίπεδο δημάρχων αλλά από την άλλη πλήγηκε σε επίπεδο ψήφων καθώς οι απώλειές του είναι πενταπλάσιες απ' αυτές του ΔΗΣΥ. Η αντιπολίτευση κέρδισε μεν ψήφους αλλά καταγράφεται το πρόβλημα σύμπληξης συμμαχιών. Το επιστέγασμα όλων βεβαίως είναι ότι η τριμελής μέσα απ' αυτές τις εκλογές βγήκε ενωμένη.

Ποιο είναι το συμπέρασμα που βγαίνει μέσα από τις εκλογές της περασμένης Κυριακής;

- Νομίζω ότι το βασικό συμπέρασμα που προκύπτει από μια δεύτερη ανάγνωση αφορά τη συμπεριφορά του εκλογικού σώματος και ειδικότερα το φαινόμενο που ονομάζουμε απορρυθμισμό των κομματικών ταυτίσεων ή χαλάρωση. Νομίζω ότι αυτό είναι το βασικό μήνυμα. Και αυτές οι εκλογές επιβεβαιώνουν ακριβώς αυτή την τάση η οποία νομίζω έχει μια μακροπρόθεσμη σημασία και λιγότερο πρόκειται για ένα συγκυριακό φαινόμενο. Αυτό είναι πιο σημαντικό από τα πολιτικά συμπεράσματα που μπορούμε να εξάγουμε από το αποτέλεσμα των εκλογών.

Δηλαδή βλέπετε το εκλογικό σώμα, τους ψηφοφόρους να κινούνται εκτός κομματικών πλαισίων;

- Βλέπω ότι υπάρχει μια τάση χαλάρωσης των δεσμών στις σχέσεις ψηφοφόρου-κόμματος. Και αυτό εκφράστηκε αυτή τη φορά με δύο τρόπους. Αφ' ενός με την αποχή που τελικά ήταν αρκετά υψηλή για τα κυπριακά δεδομένα και αφ' ετέρου με την περαιτέρω ενίσχυση του ρόλου των προσώπων η οποία συνεχίζει να εντείνεται ως φαινόμενο. Υπάρχει μια ένταση του φαινομένου σε σύγκριση με τις προηγούμενες δημοτικές και τις βουλευτικές εκλογές.

Είναι μια τάση που δεν αποκόπτεται. Δεν μπορεί να αποκοπεί η ενίσχυση των προσώπων και η αποδέσμευση των ψηφοφόρων. Όταν μιλάμε για αποδέσμευση εννοούμε ότι οι ψηφοφόροι γίνονται πιο κριτικοί απέναντι στα κόμματα.

Κάποιος θα έλεγε ότι οι δημοτικές εκλογές έχουν το δικό τους χαρακτήρα. Υπάρχουν δήμοι που είναι πολύ μικροί και μπαίνει το τοπικό στοιχείο. Αυτά δεν παίζουν ρόλο;

- Σαφώς και παίζουν ρόλο. Αλλά για να χρησιμοποιήσω το παράδειγμα θα έλεγα ότι αυτές οι εκλογές έχουν περισσότερο χρώμα από τις προηγούμενες δημοτικές.

Πιστεύετε ότι τα κυπριακά κόμματα έχουν πάρει κάποια μηνύματα μέσα από αυτές τις εκλογές;

- Νομίζω ότι έχουν πάρει τα μηνύματα. Είναι αρκετά ευαισθητοποιημένα και ο δημόσιος διάλογος που διεξήχθη τόσο σε επίπεδο αρχηγών κομμάτων αλλά και στα τηλεοπτικά πάνελ έδειξε ότι υπήρχε από την πλευρά των κομματικών επιτελείων ανησυχία και συνειδητοποίηση του προβλήματος και των αιτιών που προκαλούν αυτή την τάση. Αυτό είναι ανεξάρτητο από τις επιπτώσεις του φαινομένου. Αλλά πιστεύω ότι τα κόμματα έχουν συνείδηση του γεγονότος ότι τα πράγματα γίνονται πιο δύσκολα και ότι θα πρέπει να προσαρμοστούν σε πιο απαιτητικούς ψηφοφόρους πλέον.

Τα κόμματα πρέπει να είναι σε επαφή με τις τοπικές κοινωνίες και τη βάση ή αυτό δεν παίζει και σημαντικό ρόλο;

- Σαφώς πιστεύω ότι πρέπει, για να μην ξεπεραστούν από τις κοινωνικές τάσεις, τα κόμματα να εμπλουτίσουν την εσωκομματική τους δημοκρατία και να βρουν τρόπους ώστε να ενισχύσουν τη συμμετοχή των πολιτών και των μελών τους στη διαδικασία εκλογής των προσώπων. Το δεύτερο σημαντικό συμπέρασμα είναι η συζήτηση που ξεκίνησε αλλά δεν έγινε στην ουσία σ' αυτές τις εκλογές όπου αφορά το ρόλο της τοπικής αυτοδιοίκησης είναι κάτι που μπαίνει πια επιτακτικά. Χρειάζεται να ξεκινήσει μια σοβαρή συζήτηση για το ρόλο της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Κύπρο και τις προοπτικές του θεσμού. Νομίζω ότι και αυτό το στοιχείο είναι σημαντικό. Γιατί μόνο έτσι μπορούν να αποκτήσουν διακριτό περιεχόμενο και να έχουν διακύβευμα και αυτές οι εκλογές οι

οποίες αν μένουν στο επίπεδο που τις είδαμε σήμερα τότε θα αντιμετωπίζουν όλο και περισσότερο αυτό το πρόβλημα. Θα είναι εκλογές χωρίς διακύβευμα. Ο μόνος τρόπος είναι να αποκτήσουν ουσιαστικό περιεχόμενο και να ανοίξει αυτή η συζήτηση για το ρόλο της τοπικής αυτοδιοίκησης και ποιο ρόλο έχει.

Νομίζω ότι η τοπική αυτοδιοίκηση σαν βαθμίδα εκπροσώπησης της κοινωνίας είναι πιο κοντά στον πολίτη απ' ό,τι οι άλλες βαθμίδες εκπροσώπησης. Ουσιαστικά η τοπική αυτοδιοίκηση θα μπορούσε να ενισχύσει το ρόλο των πολιτών και να προσελκύει τους πολίτες στην πολιτική και όχι να συμβαίνει το αντίστροφο όπως έγινε σήμερα.

Κάποιος μπορεί να πει ότι αυτοί που πήγαν να ψηφίσουν, τουλάχιστον στην περίπτωση των δημάρχων, έχουν αποδεχθεί τις αποφάσεις των κομμάτων.

- Δεν θεωρούμε ότι υπάρχει μια γενικευμένη ανυπακοή των πολιτών ή ότι τα κόμματα έχουν ξεπεραστεί. Δεν πιστεύω καθόλου κάτι τέτοιο. Θεωρώ ότι τα κόμματα εξακολουθούν να είναι ισχυρά και έχουν πολύ σημαντικό ρόλο και ένα πολύ μεγάλο μέρος των πολιτών εξακολουθεί να τα εμπιστεύεται. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι δεν έχουν υποστεί ρωγμές.

Σίγουρα οι πολίτες γίνονται πιο κριτικοί. Με το να γίνονται όμως πιο κριτικοί δεν σημαίνει ότι απορρίπτουν τα κόμματά τους. Αλλά κρατάνε μια πιο κριτική στάση και πολύ πιο εύκολα τιμωρούν το κόμμα τους το οποίο έκανε μια λάθος επιλογή. Εδώ φάνηκε στην πράξη ότι οι ορθές επιλογές προσώπων, οι επιλογές προσώπων που ανταποκρίνονται στα κοινωνικά δεδομένα έχουν τύχει μεγάλης επιτυχίας. Και όπου τα κόμματα λάβανε σωστές επιλογές ως προς τα πρόσωπα σημειώσανε πολύ μεγάλη επιτυχία.

Μπορούμε να δώσουμε κάποια παραδείγματα;

- Υπάρχει για παράδειγμα το γεγονός ότι ένα σημαντικό ποσοστό δημάρχων εξελέγη για πρώτη φορά. Υπάρχει δηλαδή μια σημαντική διαδικασία ανανέωσης. Περίπου το 45% των δημάρχων εξελέγη για πρώτη φορά. Αυτός είναι ένας πολύ σημαντικός δείκτης ανανέωσης των προσώπων. Σημαίνει ότι οι πολίτες ψηφίζουν νέους άφθαρτους δημάρχους και απορρίπτουν κάποιους οι οποίοι ενδεχομένως είχαν σημεία κόπωσης παρά το γεγονός ότι κάποια κόμματα τους υποστήριξαν.

Όσον αφορά τα δύο μεγάλα κόμματα φαίνεται ότι σ' αυτές τις εκλογές κινηθήκαν προς την κατεύθυνση των ποσοστών που είχαν το 2001. Αν και δεν πέτυχαν τα ίδια ποσοστά εντούτοις φάνηκε να είναι πολύ κοντά.

- Κατ' αρχήν η εξαγωγή συμπερασμάτων μόνο από τα ποσοστά θεωρώ είναι εσφαλμένη και αυτό λόγω της αποχής η οποία ήταν αυξημένη κατά ένα σημαντικό ποσοστό. Επομένως στην ουσία αυτό το οποίο συνέβη είναι ότι σε ψήφους αν κάνει κανείς τους υπολογισμούς του βλέπει ότι η επιρροή των κομμάτων είναι περιορισμένη σε σχέση με τις βουλευτικές εκλογές.

Αλλά η αποχή δεν σημαίνει ότι έπληξε τα δύο μεγάλα κόμματα με τον ίδιο τρόπο. Έπληξε περισσότερο το ΑΚΕΛ του οποίου οι απώλειες σε ψήφους είναι περίπου πενταπλάσιες σε σύγκριση με τις απώλειες του Δημοκρατικού Συναγερμού γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα να αλλάξει σε ποσοστό η κατάταξη των κομμάτων. Νομίζω ότι το σημαντικό μήνυμα σ' αυτό είναι η αποχή. Εγώ δεν βγάζω συμπέρασμα ότι υπάρχει μεταστροφή του εκλογικού σώματος με βάση τις δημοτικές εκλογές. Εξάλλου η απόσταση από τις βουλευτικές εκλογές είναι πάρα πολύ πρόσφατη και δεν πιστεύω ότι στην Κύπρο μέσα σε έξι μήνες μπορεί να υπάρξει μεταστροφή.

Αυτό είναι ένα επίπεδο. Είναι άλλο επίπεδο αυτό των εντυπώσεων, είναι άλλο επίπεδο αυτό των δημάρχων. Γιατί το τελικό αποτέλεσμα αποτιμάται και στο σύνολο των προσώπων που εκλέγονται στις δημαρχίες και φυσικά και στο επίπεδο των ποσοστών και τις ψήφους. Νομίζω ότι το σημαντικό στο οποίο μπορεί κανείς να επιμείνει είναι το επίπεδο της πραγματικής επιρροής όπου εκεί το πραγματικό μήνυμα είναι η αποχή.

ΚΑΝΕΝΑΣ ΚΕΡΔΙΣΜΕΝΟΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΡΡΟΗ

Ουσιαστικά κανένα κόμμα δεν βγήκε κερδισμένο;

- Σε επίπεδο επιρροής δεν νομίζω ότι βγήκε κανένα κερδισμένο. Σε επίπεδο εκλογής δημάρχων μπορούμε να επιστημονοποιήσουμε ορισμένα σημεία. Το πρώτο είναι ότι το ΑΚΕΛ και η τριμερής διατηρούν την κυριαρχία στο επίπεδο των εκλεγμένων δημάρχων. Αυτό είναι κάτι σημαντικό. Επίσης το γεγονός ότι το ΑΚΕΛ κέρδισε τους τρεις σημαντικότερους δήμους και ειδικά τη Λευκωσία εξισορροπεί την επίσης σημαντική απώλεια της Αμμοχώστου και άρα διατηρεί την εικόνα μιας ηγεμονικής δύναμης.

Το δεύτερο συμπέρασμα είναι όντως ενισχυμένο στο επίπεδο των προσώπων με την εκλογή εννέα δημάρχων που προέρχονται από το χώρο του. Στην ουσία είναι το μόνο που αυξάνει την επιρροή του σε επίπεδο δημάρχων.

Και το τρίτο συμπέρασμα είναι ότι το Ευρωπαϊκό Κόμμα κατάφερε να διασωθεί στην ίσως δυσκολότερη αναμέτρηση σε επίπεδο τοπικών εκλογών που έχει να αντιμετωπίσει κάθε νέο κόμμα.

Ο ΔΗΣΥ, ο οποίος από την πρώτη στιγμή είχε δηλώσει ότι είναι η πρώτη πολιτική δύναμη;

- Είναι σε επίπεδο επιρροής με βάση τα αποτελέσματα των δημοτικών. Αλλά νομίζω ότι αυτή η πρωτιά αφορά τη δημαρχιακή επιρροή των πολιτικών κομμάτων. Εγώ διαφοροποιώ τη δημαρχιακή και τοπική επιρροή από τη βουλευτική. Είναι άλλο πράγμα η δημαρχιακή επιρροή και άλλο η

βουλευτική. Εξάλλου και στις προηγούμενες δημοτικές εκλογές πάλι ο Συναγερμός ήταν πρώτο κόμμα. Αυτό, νομίζω, δεν μπορείς ευθύγραμμα να το ανάγεις σε επίπεδο εθνικής επιρροής γιατί ακριβώς οι τοπικές εκλογές έχουν ιδιομορφίες. Μια απ' αυτές τις ιδιομορφίες είναι και η αυξημένη αποχή που αφορά συγκεκριμένες κατηγορίες του πληθυσμού. Δεν πιστεύω ότι αν αύριο είχαμε βουλευτικές εκλογές τα αποτελέσματα θα ήταν ίδια.

Η ΤΡΙΜΕΡΗΣ ΔΙΑΤΗΡΕΙ ΤΗ ΣΥΝΟΧΗ

Με αυτά που καταγράφηκαν την περασμένη Κυριακή και τα αποτελέσματα των βουλευτικών εκλογών του Μαΐου δημιουργείται μια εικόνα για το πώς θα εξελιχθούν τα πράγματα σ' ό,τι αφορά τις προεδρικές εκλογές;

- Πιστεύω ότι και οι δημοτικές εκλογές επιβεβαίωσαν κατά τη γνώμη μου και την τάση των βουλευτικών εκλογών που είναι η τάση μείωσης των δύο μεγάλων κομμάτων, δηλαδή το ποσοστό του δικομματισμού, από τη μια πλευρά. Από την άλλη υπάρχει η τάση ενίσχυσης των κομμάτων του κέντρου, κυρίως του ΔΗΚΟ και της ΕΔΕΚ. Αυτό, στο πλαίσιο της τριμερούς, σημαίνει μια εσωτερική ανακατανομή υπέρ του ΔΗΚΟ.

Ταυτοχρόνως σταθεροποιείται και ενισχύεται ο χώρος εκτός τετρακομματικού συστήματος. Στο κυπριακό κομματικό σύστημα ενισχύεται ο χώρος εκτός των τειχών που εκφράζεται και από το ΕΥΡΩΚΟ και από τα υπόλοιπα κόμματα. Αυτό ίσχυσε και στο επίπεδο των δημοτικών εκλογών με την εκλογή μάλιστα περισσότερων «ανταρτών» από το 2001 αλλά και δημάρχων που δεν μπορούν να καταταχθούν σε κάποια κυρίαρχη πολιτική παράταξη.

Αυτά τα δεδομένα πρέπει να ληφθούν υπόψη και ενόψει των προεδρικών εκλογών.

Όσον αφορά τις προεδρικές εκλογές φαίνεται ότι διαμορφώνεται το σκηνικό. Δηλαδή από τη μια θεωρείται σίγουρη μια υποψηφιότητα από μέρους τους Προέδρου Παπαδόπουλου και από την άλλη αναμένεται μια υποψηφιότητα από το χώρο της αντιπολίτευσης.

- Αυτό που έδειξαν οι εκλογές είναι ότι στο επίπεδο συσχετισμού κυβέρνησης-αντιπολίτευσης τα πράγματα παραμένουν ως είχαν. Δεν έχει υπάρξει κάποια ανατροπή. Άρα η λειτουργία μιας συμμαχικής κυβέρνησης κατάφερε να ξεπεράσει το σκόπελο των δημοτικών. Στην ουσία διατηρείται η συνοχή αυτής της συμμαχίας. Από την άλλη πλευρά ο Συναγερμός, παρά το γεγονός ότι καταφέρνει να είναι πρώτο κόμμα, δεν παύει να αντιμετωπίζει σοβαρό πρόβλημα συμμαχιών. Το πρόβλημα των συμμαχιών που έχει αυτή τη στιγμή η αντιπολίτευση δεν φαίνεται πως μπορεί να ξεπεραστεί.